



**RASEBORG
RAASEPORI**

RAASEPORIN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA 2017



**Sivistyslautakunnan vahvistama 30.5.2017
päivitetty 20.8.2018**

Sisällysluettelo

1.	SUUNNITELMAN MERKITYS JA SEN LAATIMINEN.....	3
1.1.	Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma	4
1.1.1.	Ryhmäkohtaiset suunnitelmat	4
1.1.2.	Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma	4
2.	VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	5
2.1.	Arvopohja	7
2.1.1.	Lasten ja huoltajien tärkeiksi kokemia arvoja varhaiskasvatustoiminnalle.....	8
2.2.	Oppimiskäsitys.....	10
2.3.	Laaja-alainen osaaminen	11
2.4.	Toimintamuodot ja yhteistyö Raaseporissa	14
2.4.1.	Päiväkotien ja perhepäivähoidon välinen yhteistyö.....	15
2.4.2.	Menettelytavat siirtymävaiheissa	15
2.4.3.	Moniammatillinen yhteistyö	15
2.4.4.	Yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	16
3.	TOIMINTAKULTTUURI.....	17
3.1.	Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet.....	18
3.2.	Laadukas toimintakulttuuri Raaseporin varhaiskasvatuksessa	21
3.3.	Monipuoliset oppimisympäristöt	21
3.4.	Lähiympäristöt Raaseporissa	23
3.5.	Terveellinen ja kestävä elämäntapa	23
3.6.	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Raaseporissa	23
4.	PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS	25
4.1.	Pedagoginen dokumentointi	26
4.2.	Monipuoliset työtavat	28
4.3.	Leikki	28
4.4.	Oppimisen alueet	30
4.4.1.	Kielten rikas maailma	31
4.4.2.	Ilmaisun monet muodot.....	32
4.4.3.	Minä ja meidän yhteisömme	33
4.4.4.	Tutkin ja toimin ympäristössäni	33

4.4.5 Kasvan, liikun ja kehityn	34
4.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia	35
4.5.1. Kaksi ja monikielisyys Raaseporissa.....	37
4.6 Kielikylpy	37
5. LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI.....	37
5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	38
5.2 Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana	38
5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	39
6. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	41
6.1. Arviointi järjestäjä ja yksikötasolla	41
6.2. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelman arviointi	42

Raaseporin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan kytkeytyvät muut paikalliset suunnitelmat:

Raaseporin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelma 2016

Raaseporin kriisi- ja turvallisuussuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Raaseporin kaupungin strategia 2014-2016

Raasepori, lapsiystävällinen kunta 2014-2016

TVT-suunnitelma

Raaseporin varhaiskasvatuksen suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi

1. SUUNNITELMAN MERKITYS JA SEN LAATIMINEN

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen tarkoituksena on luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan Opetushallituksen 2016 antaman, varhaiskasvatustalain perustuvan valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet-asiakirjan pohjalta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatustalain, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää, sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

Paikallinen suunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmässä. Se kuvailee ja ohjaa niin kansallisten tavoitteiden kuin paikallisesti tärkeiden tavoitteiden ja tehtävien toteutumista. Suunnitelma antaa yhteisen perustan ja suuntaviivat varhaiskasvatuksessa tehtävälle jokapäiväiselle työlle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka ohjaa järjestäjän toimintaa ja varhaiskasvatustyötä. Varhaiskasvatussuunnitelma yhdistää muun paikallisen toiminnan lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa on huomioitu lapsen oppimispolun jatkuvuus varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukio-opetuksessa. Jatkuvuutta edistävät erityisesti kuvaukset arvopohjasta, oppimisenäkemyksestä, pedagogisesta ympäristöstä ja työmenetelmistä, sekä toimintakulttuurin kehittämisestä.

Paikallisen suunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet lapset, huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta. Toimijoiden arvot on saatu esiin eri tavoin. Työtä on johtanut ohjausryhmä, joka on saanut tukea kommentoivilta työryhmiltä. Työryhmät ovat koostuneet kaupungin varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmien ja yksiköiden edustajista. Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista.

1.1. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma

Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin jossa huomioidaan Raaseporin ominaispiirteet. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma täsmentää, ohjaa ja tukee varhaiskasvatustoiminnan toteutusta kaupungin päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Suunnitelma määrittelee varhaiskasvatuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt, yhteistyön, miten varhaiskasvatus järjestetään ja toteutetaan sekä millä tavalla varhaiskasvatusta arvioidaan ja kehitetään.

1.1.1. Ryhmäkohtaiset suunnitelmat

Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta laadittu lomake toimii lapsiryhmissä vuosittaisena työvälineenä ryhmäkohtaisten suunnitelmien laatimisessa. Ryhmäkohtaisen suunnitelman tavoitteena on toimia jatkuvan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen dokumenttina ryhmässä.

Ryhmäkohtaisten suunnitelmien pohja on yhteinen kaikissa Raaseporin päiväkodeissa. Ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa huomioidaan jokaisen lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Ryhmän koko henkilökunta osallistuu suunnitelman tekemiseen, mutta vastuu sen laatimisesta on ~~lastentarhanopettajalla~~ **varhaiskasvatuksen opettaja**. Päiväkodinjohtaja hyväksyy toimintavuoden alussa ryhmäkohtaiset suunnitelmat. Suunnitelmia tulee päivittää toimintavuoden aikana ja koko toimintavuosi arvioidaan kauden lopussa. Päiväkodinjohtaja vastaa siitä, että ryhmien suunnitelmia arvioidaan.

Perhepäivähoidolle laaditaan oma lomake ryhmäkohtaisten suunnitelmien pohjaksi. Myös perhepäivähoidon ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa huomioidaan lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Suunnitelma laaditaan toimintakauden alussa ja arvioidaan toimintavuoden aikana ja kevätkauden lopussa. Päivähoidon suunnittelijat johtavat perhepäivähoidon ryhmäkohtaisten suunnitelmien työstämistä ja arviointia.

1.1.2. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle ja sen tulee perustua lapsen tarpeisiin ja lapsen etuun. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Henkilöstö laatii suunnitelman yhteistyössä huoltajan kanssa. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida suunnitelmassa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen

näkökulmien selvittämiseksi. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä. Raaseporissa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma kahden kuukauden sisällä siitä, kun lapsi on aloittanut varhaiskasvatustoiminnassa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on dokumentti, johon kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa kuvataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. On tärkeää, että lapsen huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta yhdistyvät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan myös lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollinen kehityksen ja oppimisen tuki ja sen toteuttaminen. Jos lapsella on jokin pitkäaikainen sairaus, joka vaatii lääkehoitoa päiväkotitai perhepäivähoitopäivän aikana, lapselle laaditaan lääkehoitosuunnitelma osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutumisen arvioinnista päiväkodeissa vastaa henkilö, jolla on ~~lastentarhanopettajan~~ **varhaiskasvatuksen opettajan** kelpoisuus. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuvat tarpeen mukaan lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot. Pedagogista dokumentointia käytetään hyödyksi suunnitelmaa laadittaessa.

Perhepäivähoidossa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintatyötä johtavat päivähoitonsuunnittelijat. Tarpeen vaatiessa konsultoidaan päiväkodin johtajaa. Jokaisen toimintavuoden alussa päätetään, ketkä toimivat konsultoivina johtajina.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy. Aloite suunnitelman tarkistamiseksi voi tulla henkilöstöltä, muulta viranomaiselta, jonka kanssa on tehty lapsen asioissa yhteistyötä, tai lapsen huoltajalta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioitaessa huomio kohdistuu erityisesti toiminnan järjestelyihin ja pedagogiikan toteutumiseen.

2. VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Varhaiskasvatusta voidaan varhaiskasvatustilain mukaan toteuttaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Laissa säädetty lapsen oikeus varhaiskasvatukseen koskee päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettavaa varhaiskasvatusta. Huoltaja päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Esiopetuksessa olevalla lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen lain oikeuttamalla tavalla. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatustilaisissa. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeussopimus, YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista, sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Kaikkien lasten tulee voida osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta.

2.1. Arvopohja

Lapsen paras on aina etusijalla, lapsella on oikeus voida hyvin, saada huolenpitoa ja suojaa. Hänen mielipiteensä tulee huomioida ja häntä tulee kohdella tasa-arvoisesti ja yhtäläisesti, eikä häntä saa syrjiä.

Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen **lapsuuden itseisarvosta**. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten **kasvua ihmisyyteen**, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten **yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta**. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen **monimuotoisiin perheisiin** ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatuskäsitteisiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatustyöskäytännölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia **terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin**. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

2.1.1. Lasten ja huoltajien tärkeiksi kokemia arvoja varhaiskasvatustoiminnalle

Raaseporilaisten lasten ja huoltajien arvoja on selvitelty eri tavoin syksyn 2016 aikana. Nuorempien lasten (0-3v) arvojen selville saamiseksi henkilökunta on havainnoinut lapsia viikon ajan päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Vanhempien lasten (3-6v) arvojen selville saamiseksi on pelattu pienryhmissä peliä (sovellus Folkhälsanin Dagis Fred pelistä, lupa muutoksiin saatu Folkhälsanilta). Huoltajat ovat kertoneet arvoistaan heille suunnatussa lomakkeessa. Raaseporin kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstö on työstänyt varhaiskasvatuksen arvopohjaa yksiköissään (päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa) toimintavuoden 2016-2017 aikana.

Alla olevassa kuvassa näkyvät 0-3 vuotiaiden lasten arvot tulkintoina henkilökunnan havaintojen pohjalta



Alla olevassa kuvassa näkyvät 3-6 vuotiaiden lasten tärkeiksi kokemat arvot toiminnalle varhaiskasvatuksessa



Alla huoltajien tärkeiksi kokemia arvoja varhaiskasvatustoiminnalle

1. Hyvä ja turvallinen lapsuus
2. Oikeus ilmaista itseään, ajatuksiaan ja mielipiteitään
3. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisenaan
4. Oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioonotetuksi niin yksilönä, kuin yhteisönsä jäsenenä
5. Terveellisiä elämäntapoja suosiva tapa elää
6. Oikeus leikkiin
7. Avoin ja kunnioittava asennoituminen erilaisiin kieliin, kulttuureihin, näkemyksiin ja uskontoihin
8. Oikeus tunteiden ja ristiriitojen käsittelemiseen
9. Tasa-arvo
10. Oikeus kokeilla ja oppia uusia asioita
11. Oikeus huolenpitoon
12. Tunne-elämän taidot
13. Oikeus hyvään opetukseen
14. Avoin ja kunnioittava suhtautuminen perheisiin
15. Elämän kunnioittaminen
16. Oikeus sosiaaliseen yhteisöllisyyteen
17. Tasa-arvoinen kohtelu
18. Kestävän elämäntavan kunnioittaminen
19. Oikeus kannustavaan palautteeseen
20. Oikeudenmukaisuuden ja rauhan tavoittelu

2.2. Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppimiskäsitys pohjautuu myös näkemykseen lapsesta aktiivisena toimijana. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla asioilla on yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuritaustaan. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Lasten tulee saada oppimiseensa henkilöstön ohjausta ja tukea. Lapsia kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivasti haastava toiminta innostaa oppimaan lisää. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatuskäisten lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

Varhaiskasvatustoiminnan lähtökohtana Raaseporissa on lapsen kunnioitus ja osallisuus. Jokaisella lapsella on päivittäin oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kohtaamalla jokainen lapsi arvostavasti ja sensitiivisesti luodaan henkilöstölle edellytykset oppia tuntemaan kukin lapsi yksilönä, seuraamaan lapsen kehitystä ja huomioimaan hänen aloitteitaan. Näin henkilöstö voi luoda suotuisat olosuhteet lasten oppimiselle ja mahdollisuuksille vuorovaikutukseen aikuisten ja muiden lasten kanssa. Työtapana Raaseporissa käytetään mm. omahoitajuutta ja työskentelyä tarkoituksenmukaisissa pienryhmissä.

2.3 Laaja-alainen osaaminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Laaja-alaisen

osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. (Katso myös Raaseporin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaa 2016)

Laaja-alaisen oppimisen tavoitteet kirjataan ryhmäkohtaisiin suunnitelmiin, joita arvioidaan toimintavuoden aikana ja lopussa.

Osaamisalue	Varhaiskasvatus	Esikoulu	Luokat 1-2
Ajattelu ja oppiminen	Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla ideoitaan ja tutkia maailmaa. Saa kokea iloa oppimisessa, mielikuvituksen käytössä ja luovuudessa. Saa kysyä ja kyseenalaistaa. Tulee tietoiseksi omasta oppimisestaan ja omista vahvuuksistaan. Saa vahvistusta omiin kykyihinsä. Saa kannustusta sinnikkyyteen. Harjoittelee sietämään epäonnistumisia.	Kehittää kykyään omaksua uutta tietoa ja ohjata omaa oppimistaan, uskaltaa kokeilla itselleen vaativia asioita, uskaltaa kysyä ja kyseenalaistaa. Kehittää muistia ja mielikuvitusta. Vahvistaa uskoa ja iloa omasta osaamisesta. Ajattelu ja oppimisen valmiudet kehittyvät vuorovaikutuksessa toisten kanssa.	Oppii tekemään havaintoja, tiedostaa oppimaan oppimisen perusteet, rohkaistuu asettamaan kysymyksiä, saa ohjausta ilmaisemaan oman mielipiteensä.
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Harjoittaa taitoa kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kykyä reflektoida omia arvoja ja asenteita. Lapsi harjoittaa vuorovaikutustaitojaan, itseilmaisuaan ja muiden ymmärtämistä. Lapsen positiivista suhtautumista edistetään tutustumalla kielten moninaisuuteen, kulttuureihin ja katsomuksiin. Harjoittelee ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti ja tekemään yhteistyötä. Ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.	Harjoittaa kuuntelutaitoaan, erilaisten näkökulmien tunnistamista ja ymmärtämistä. Harjoittaa yhteistyökykyään ja kommunikaatiota, ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin käytöstapoihin. Saa tutustua lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen.	Omaksuu tietoa Suomen kulttuurisesta ja katsomuksellisesta perinteestä, ihmisoikeuksista ja muiden kulttuurien katsantokannoista, kehittyy arvostamaan erilaisia ihmisryhmiä ja kansoja, saa mahdollisuuksia pohtia erilaisia mielipiteitä ja moraalisia kysymyksiä, osoittaa empatiaa ja toimii eettisesti.
Itsensä huolehtiminen ja arjen taidot	Kannustetaan pitämään huolta itsestään ja tuetaan itsenäisyyden lisäämisessä, huolehtimaan terveydestään ja turvallisuudestaan, ohjataan kestävään elämäntapaan. Autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelystä. Lapsen kanssa harjoitellaan omista tavaroista huolehtimista.	Oppii vastuunottoa itsestä ja toisista, tavaroistaan ja yhteisestä ympäristöstä tekemällä kestävän elämäntavan mukaisia valintoja, sekä suhtautuu myönteisesti tulevaisuuteen	Saa ohjausta ravinnon ja liikunnan merkityksestä terveydelle, oman toiminnan ja tekojen sekä niiden seurausten ymmärtäminen, tunnetaitojen kehittäminen, vaaratilanteiden tunnistaminen koulutiellä ja koulun piha-alueella ja miten välttää vaaratilanteita. Oppii arvostamaan ja noudattamaan koulun järjestys- ja viihtyvyyssääntöjä. Ymmärtää tekojen seuraukset.
Monilukutaito	Tuetaan tulkitsemaan ja tuottamaan erilaisia viestejä (kirjallisia, kielellisiä, audiovisuaalisia, digitaalisia). Annetaan mahdollisuus rikkaaseen tekstiympäristöön sekä lasten tuottamaan kulttuuriin ja lapsille soveltuviin kulttuuripalveluihin. Ohjataan käyttämään digitaalisia työkaluja vastuullisesti ja havainnoimaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arjessa.	Lasta kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä tai ilmaisumuotoja (kirjallisia, suullisia, audiovisuaalisia ja digitaalisia) alkavan lukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvallisuuden ja mediaosaamisen puitteissa	Lyhyehköjen tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, tekstin ja kuvan yhdistäminen tiedolliseksi kokonaisuudeksi eri oppiaineissa, yksinkertaisten kuvien tulkitseminen, lähiympäristön yksinkertaisten symbolien tunnistaminen.
Tieto- ja viestintä- teknologinen osaaminen	(katso yllä oleva laatikko)	Tutustuu erilaisiin TVT- välineisiin, palveluihin, sekä peleihin, jotka tukevat lapsen kommunikaatio-, oppimis- ja lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia	Lyhyiden tekstien lukeminen ja kirjoittaminen, tekstin ja kuvien tiedon yhdistäminen, yksinkertaisten kuvien tulkitseminen, tavallisten symbolien tunnistaminen lähiympäristössä.
Osallistuminen ja vaikuttaminen	Tuetaan osallistumaan, vaikuttamaan ja tekemään omia aloitteita. Lapsen tulee saada olla osallinen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Kehittää ymmärrystään yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä.	Saa olla osallinen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Oppii arvostamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Demokraattisen ja kestävän tulevaisuuden perusta luodaan.	Demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen tutustuminen oppilaskuntatoiminnan kautta, käytännön toiminnan myötä syntyvä luonnon ja kaiken elollisen arvostaminen, arjen yksinkertaisten toimien oppiminen kestävän elämäntavan hengessä.

2.4. Toimintamuodot ja yhteistyö Raaseporissa

Raaseporissa tarjotaan varhaiskasvatusta päiväkodeissa sekä perhepäivähoidossa suomen- ja ruotsinkielellä. Perhepäivähoitoa järjestetään perhepäivähoitajan kotona tai ryhmäperhepäiväkodissa. Näiden lisäksi järjestetään kielikylpyopetusta ruotsiksi ja suomeksi joissakin kaupungin päiväkodeista. ~~Raaseporissa subjektiivinen hoito-oikeus on rajattu 25h/viikko, kun toinen huoltajista on kotona.~~

Raaseporin varhaiskasvatuksessa työskentelee kiertäviä ~~erityislastentarhanopettajia~~ **varhaiskasvatuksen erityisopettajia** ja ~~s2-lastentarhanopettajia~~ **varhaiskasvatuksen opettajia**.

Eri toimintamuuodoissa noudatetaan valtakunnallista ja paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, jossa kasvatusta, opetus ja hoiva muodostavat eheän kokonaisuuden. Lähtökohtana on kokonaisnäkemys lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Näitä kolmea ulottuvuutta painotetaan eri tavoin riippuen lapsen iästä sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuuodoista.

Päiväkodeissa tarjottava varhaiskasvatusta on varhaiskasvatuksen yleisin muoto. Toiminta päiväkodeissa tapahtuu ryhmissä, jotka Raaseporin useimmissa päiväkodeissa on jaettu lasten iän tai tuen tarpeen mukaan. 0-3-vuotiaiden ryhmissä on enintään 12 lasta, 3-6-vuotiaiden ryhmissä enintään 24 lasta. Päiväkodeissa työskentelevästä hoito- ja kasvatushenkilöstöstä **1.1.2030 alkaen vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.** ~~vähintään kolmannes tulee olla päteviä lastentarhanopettajia, muun henkilöstön pätevyden määrittelee laki Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista § 8.~~ Raaseporissa on pitkän tähtäimen päätös lastentarhanopettajien lukumäärän lisäämisestä kahteen lastentarhanopettajaan lapsiryhmää kohti.

~~Lastentarhanopettajalla~~ **varhaiskasvatuksen opettajalla** on pedagoginen vastuu, sekä kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista tämän suunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Lastentarhanopettaja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa yhdessä muun moniammatillisen henkilökunnan kanssa. Moniammatillinen henkilökunta on laadukkaan varhaiskasvatuksen resurssi, jonka osaamista, vastuualueita, tehtäviä ja ammattirooleja tulee hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla.

Perhepäivähoito on varhaiskasvatusta pienessä ryhmässä. Kodissa tapahtuvaan perhepäivähoitoon osallistuu lähinnä 0-4-vuotiaita lapsia ja toiminnan painotus on hoidossa, kasvatusta ja opetuksen sisältyessä myös päivittäiseen toimintaan. Ryhmäperhepäiväkodin lapsiryhmässä on kahdeksan lasta kahden perhepäivähoitajan kanssa, vaihtoehtoisesti 12 lasta kolmen perhepäivähoitajan kanssa. Perhepäivähoitajat vastaavat ryhmiensä toiminnasta. Päivähoidonsuunnittelijat tukevat tarvittaessa perhepäivähoitajia näiden suunnitellessa ja toteuttaessa tavoitteellista toimintaa.

2.4.1 Päiväkotien ja perhepäivähoidon välinen yhteistyö

Päiväkodin ja perhepäivähoidon välistä yhteistyötä suunnittelevat päiväkodin johtaja ja perhepäivähoitaja. Yhteistyömuodot voivat olla erilaisia, yksittäisiä tai säännöllisiä Raaseporin eri alueilla riippuen perhepäivähoitopaikan ja päiväkodin välisestä etäisyydestä. Yhteistyö voi käsittää esim. sen, että perhepäivähoitaja lapsineen tulee leikkimään päiväkodin pihalle tai sisätiloihin. Perhepäivähoitaja lapsineen voi osallistua myös päiväkodin suunniteltuun toimintaan kuten esim. lauluhetkiin, liikuntaan, luovaan tai muuhun toimintaan sekä päiväkodin juhliin. Toimintavuoden alussa päätetään, minkä päiväkodin kanssa perhepäivähoitaja tekee yhteistyötä ja mitkä tulevan vuoden yhteistyömuodot ovat. Päiväkodin johtaja on aloitteentekijä yhteistyössä.

2.4.2. Menettelytavat siirtymävaiheissa

Kun lapsi vaihtaa ryhmää päiväkodin sisällä, tai yhdestä kaupungin päiväkodista toiseen, tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, tai perhepäivähoidosta päiväkotiin tai toisinpäin, seuraa lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen mukana uuteen ryhmään. ~~edellyttäen, että huoltajat ovat antaneet tähän suostumuksensa.~~ Ryhmää vaihdettaessa huoltajilla on mahdollisuus siirtopalaveriin ja/tai uuteen aloituskeskusteluun. Tarpeen vaatiessa voidaan käydä myös siirtopalaveri henkilökunnan välillä, kuitenkin niin, että huoltajia on informoitu käsiteltävistä asioista tai tarjottu huoltajille mahdollisuus osallistua keskusteluun.

Välitettävän tiedon tulee aina lisätä henkilökunnan mahdollisuuksia toimia lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi uudessa lapsiryhmässä.

2.4.3. Moniammatillinen yhteistyö.

Moniammatillisen yhteistyön tarkoitus on varmistaa, että varhaiskasvatustoiminta vastaa lasten tarpeita. Raaseporin varhaiskasvatus tekee yhteistyötä mm. neuvolan, perhekeskuksen ja lastensuojelun kanssa. Yhteistyön merkitys kasvaa, jos joku näistä tahoista tuntee huolta lapsen kehityksestä.

2.4.4. Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Päiväkodit tekevät yhteistyötä kunnan muiden tahojen, kuten kirjaston, kulttuuritoimiston, museon ja pelastuslaitoksen kanssa. Yhteistyössä voidaan lapsille järjestää erilaisia tapahtumia.

Päiväkodit voivat tehdä yhteistyötä seurakuntien ja yhdistysten kanssa, jotka toimivat päiväkotien lähiympäristössä.

Jos päiväkodilla on vanhempainyhdistys/-toimikunta, voi se toimia erinomaisena linkkinä varhaiskasvatuksen ja kotien välillä.

3. TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää kaikkien työyhteisön jäsenten sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin, ja se puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys vai ei.

Henkilöstön tapa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat varhaiskasvatusyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja.

Kaikkien työtapojen tulee tukea lasten kehitystä ja oppimista ja niiden käyttö on perusteltava pedagogisesti. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.



Arvopohjan ja oppimiskäsityksen toteutumisen edellytyksenä on koko henkilöstön sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja tietoisuus toimintakulttuurin vaikutuksesta. Henkilöstön tulee luoda avoin ja toisia arvostava dialogi toimintakulttuurista sekä halu kehittää sitä ja kehittyä sen mukana. Toimintakulttuuri vaikuttaa ratkaisevasti varhaiskasvatuksen laatuun.

Toimintakulttuuriin vaikuttaa keskeisesti johtaminen. Varhaiskasvatuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Hyvällä johtajuudella luodaan luottamuksellinen ja avoin vuorovaikutus, jossa kaikki ovat osallisia ja arvostavat toisiaan.

Pedagogisella johtajuudella luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiselle. Päiväkotien pedagogisesta johtamisesta vastaa päiväkodinjohtaja ja perhepäivähoidon pedagogisesta johtamisesta päivähoidonsuunnittelija.

3.1. Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään seuraavien periaatteiden mukaisesti:

1. Oppiva yhteisö
2. Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö
3. Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
5. Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

1.Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä:

- *Kunnioittava ja huomaavainen käytös
- *Lapset ja henkilöstö oppivat toisiltaan ja yhdessä
- *On tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille
- *Lapsia ja henkilöstöä kannustetaan jakamaan ajatuksiaan, tutkimaan ja kokeilemaan uudenlaisia toimintatapoja
- *Erehtyminen on sallittua
- *Omia vahvuuksia hyödynnetään
- *Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä
- *Toimintaa arvioidaan jatkuvasti

2. Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö:

- * Leikki saa näkyä ja kuulua
- *Tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle
- *Kehitetään leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä sekä tunnustetaan leikkiä rajoittavia tekijöitä
- *Kannustetaan kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen
- *Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa
- * Henkilöstö osallistuu leikkiin, luo edellytykset sille ja havainnoi leikkiä

3. Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo:

- * Osallisuus alkaa lasten sensitiivisestä kohtaamisesta
- *Kaiken toiminnan tulee edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa
- *Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan
- *Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy
- *Kaikki saavat myönteisen kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta
- *Lapset ja huoltajat osallistuvat toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin
- *Yhteisön jäsenet ovat tärkeitä, he tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina, mutta yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaisuutta
- *Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä
- *Kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen ja sukupuoleen liittyvistä asenteista keskustellaan
- * Tiedostetaan, että asenteet näkyvät ilmeissä, teoissa, menettelytavoissa, puheessa, kielenkäytössä ja lapsille välittyvissä toimintatavoissa
- *Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti
- * Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lasten identiteettiä ja itsetunnon kehitystä

4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

- *Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana
- *Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus
- * Suomalaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä arvostetaan
- *Oman ryhmän ja ympäristön kulttuurinen, kielellinen ja katsomuksellinen moninaisuus huomioidaan ja sitä arvostetaan
- *Henkilökunnalta edellytetään tiedon hakua muista kulttuureista ja katsomuksista ja taitoa nähdä asioita monesta näkökulmasta sekä taitoa asettua toisen asemaan
- *Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa
- *Henkilöstö tiedostaa olevansa kielellisenä mallina ja kiinnittää huomiota kielenkäyttöön
- *Lapsia kannustetaan käyttämään kieltä monipuolisesti ja vaihtelevissa tilanteissa

5. Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

- *Terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja arvostetaan
- * Liikutaan sisällä ja ulkona
- *Vältetään pitkäkestoista istumista
- *Annetaan mahdollisuus lepoon
- *Tarjotaan monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa
- *Mahdollisuus toimia kiireettömässä ympäristössä
- *Luodaan selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne
- *Pidetään huolta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta
- *Kiusaaminen tunnistetaan, sitä ennaltaehkäistään suunnitelmallisesti ja siihen puututaan (katso Raaseporin varhaiskasvatuksen suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi)
- *Opetellaan ratkaisemaan ristiriitoja
- *Ehkäistään ja seurataan suunnitelmallisesti tapaturmia
- *Edistetään turvallisuuskasvatusta
- *Huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntapa
- *Arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön
- *Edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä

3.2. Laadukas toimintakulttuuri Raaseporin varhaiskasvatuksessa

Hyvin toimiva ja avoin vuorovaikutus kaikilla tasoilla on ratkaisevaa toimintakulttuurin kehittämisessä. Se edistää lasten, huoltajien ja pedagogien hyvinvointia. Johtajille, pedagogeille ja huoltajille tulee varata tarpeeksi aikaa ja mahdollisuuksia erilaisille keskustelutilaisuuksille, missä varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria jatkuvasti kehitetään ja arvioidaan.

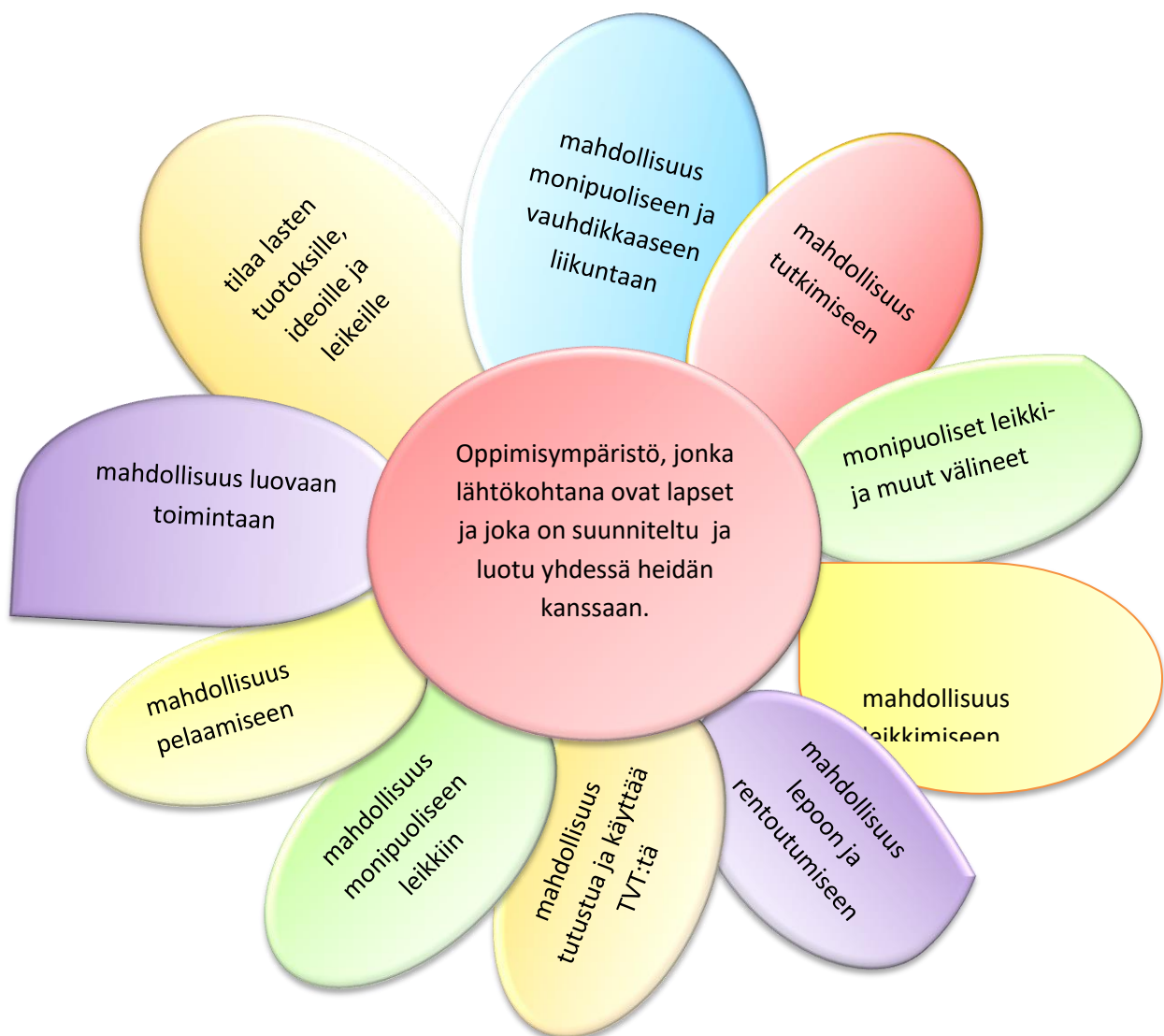
Toimintakulttuurin kehittämiseksi päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa tulee järjestää säännöllisesti mahdollisuuksia henkilöstökokouksiin, tiimipalaveriin, pedagogisiin tapaamisiin, koulutukseen ja vanhempainiltoihin. Ryhmäkohtainen suunnitelma toimii yhtenä työkaluna toimintakulttuurin jatkuvassa arvioinnissa ja kehittämisessä. Päiväkodinjohtaja ja päivähoidon suunnittelija vastaavat näiden tilaisuuksien toteutumisesta kun taas koko henkilöstö vastaa yksiköiden toimintakulttuurin kehittämisestä. Kaiken kehittämistyön lähtökohtana on lapsen paras.



Päiväkodinjohtaja ja päivähoidon suunnittelija vastaavat edellytyksistä luoda luottamuksellinen ja avoin vuorovaikutus, missä kaikki kokevat osallisuutta ja arvostusta. Hyvän pedagogisen ilmapiirin tunnistaa pedagogeista, jotka ymmärtävät, kuulevat, havainnoivat ja vastaavat lapsen tunteisiin ja kokemuksiin. Henkilökunnan lämpö ja kyky vastata lapsen aloitteisiin ovat ratkaisevia tekijöitä lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi varhaiskasvatuksessa.

3.3. Monipuoliset oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristökäsite sisältää varhaiskasvatuksessa mm. fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Oppimisympäristöjä kehitetään siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa ja että ne tukevat lasten terveen itsetunnon sekä sosiaalisten että oppimisen taitojen kehittymistä. Ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys otetaan huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä.



Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa. Niiden tulee tukea lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua, sekä ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen,

tutkimiseen samoin kuin taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan.

Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon. Lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä. Lasten omien laitteiden, lelujen ja välineiden käytöstä sovitaan yhdessä huoltajien kanssa. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja vierailut esim. kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin, teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastuttavat lasten oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille.

3.4 Lähiympäristöt Raaseporissa

Varhaiskasvatustoiminnan lähtökohtana on ensisijaisesti lasten lähiympäristö. Raaseporissa on rikas, kaunis ja vaihteleva luonto merineen, järvineen ja metsineen. Kaupungin eri taajamissa on mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuurikohteisiin kuten esim. Raaseporin linnaan, Fiskarin ja Pinjaisten ruukkeihin. Raasepori on alueellisesti laaja erilaisine paikallisine lähiympäristöineen. Tästä johtuen varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt vaihtelevat. Ympäröivän lähiluonnon tulee olla luonnollinen osa lasten arkea ja oppimisympäristöä. Sitä, millä tavoin ulkona ja sisällä olevia oppimisympäristöjä hyödynnetään mielekkäällä tavalla tukemaan lapsen oppimista ja osallisuutta, suunnitellaan ja arvioidaan ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa.

3.5 Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Raaseporin varhaiskasvatuksessa vaalitaan ajatusta terveellisestä ja kestävästä elämäntavasta. On tärkeää vahvistaa lasten luontosuhdetta, opettaa heitä käyttäytymään vastuullisesti luonnossa ja ohjata heitä omaksumaan asteittain kestävä elämäntapa. Tätä voidaan toteuttaa arjessa esimerkiksi keskustelemalla kierrätyksestä, ruoan valmistusprosessista ja jätteiden lajittelusta. Myös retket lähiympäristöön ovat luonnollinen osa varhaiskasvatustoimintaa.

3.6. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Raaseporissa

Aloituskeskustelu

- käydään aina ennen kuin lapsi aloittaa päivähoidossa
- lomake täytetään huoltajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta
- maahanmuuttajien...

Lapsen ja perheen parhaaksi tehtävällä yhteistyöllä huoltajien kanssa on tärkeä merkitys Raaseporissa.

Yhteistyö alkaa heti, kun perheelle on myönnetty päivähoitopaikka. Perheelle tarjotaan mahdollisuus aloituskeskusteluun, jossa heidän toiveensa ja tarpeensa ovat vuorovaikutuksen keskiössä. Aloituskeskustelun tavoitteena on luoda pohja jatkuvalle yhteistyölle, joka rakentuu luottamukselle ja molemminpuoliselle arvostukselle.

Ennen päivähoiton aloitusta jokaisella lapsella on mahdollisuus tutustumisjaksoon. Tällä taataan yksittäiselle lapselle niin turvallinen ja hyvä päivähoiton aloitus kuin mahdollista. Tutustumisjakson aikana huoltajat ovat mukana päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Tavoitteena on että lapsi tutustuu päivähoitopaikkaansa omassa tahdissa. Kun lapsi on aloittanut päivähoiton, ovat päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa tärkeä osa yhteistyötä.

Yhteistyö huoltajien kanssa korostuu laadittaessa lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Silloin keskustellaan lapsen vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista ja mahdollisista tuen tarpeista.

Raaseporin varhaiskasvatustoiminta noudattaa kasvatusyhteistyömallia. Sen mukaan pedagogit tietoisesti osallistavat huoltajat tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Pedagogit ovat aktiivisia ja aloitteellisia huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kasvatusyhteistyö edellyttää kuuntelua, dialogia, arvostus luottamusta.

Kasvatusyhteistyö

- aloituskeskustelu
- päivittäinen vuorovaikutus
- jatkuva keskustelu lapsen henkilökohtaisesta suunnitelmasta
- mahdollisen huolen puheeksi ottaminen
- vanhempainkokoukset
- Peda.net – sähköinen ympäristö yhteistyölle
- siirtopalaverit
- yhteiset juhlat

Tutustumisjakso

- jakso kestää vähintään viikon
- tutustutaan pedagogeihin ja ympäristöön
- tutustutaan muihin lapsiin
- jakson lopulla tutustutaan ruokailuun ja lepoon

Lapsen henkilökohtainen suunnitelma

- lapsen vahvuudet, tarpeet ja kiinnostuksen kohteet
- täytetään kahden kuukauden kuluttua siitä kun lapsi on aloittanut päivähoiton
- arvioidaan vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin

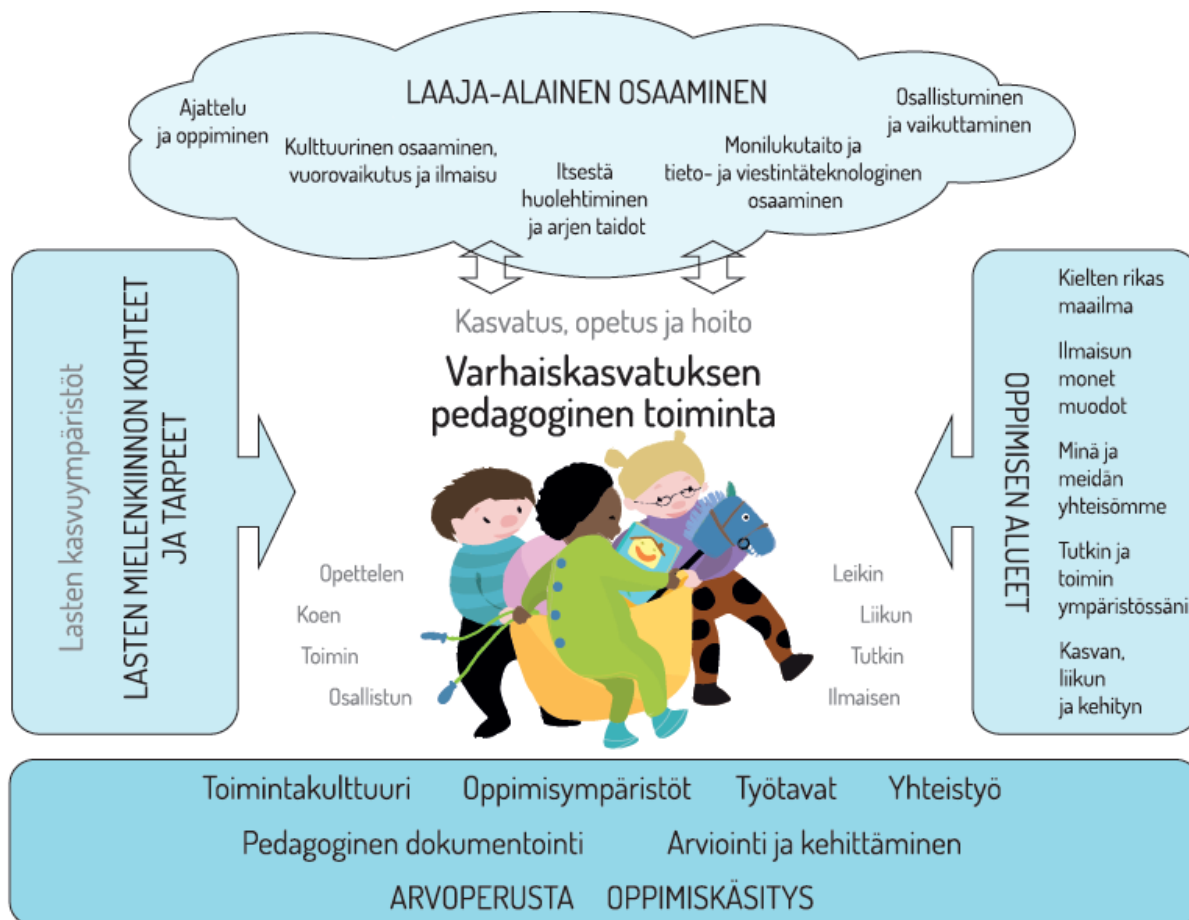
Yhteistyölle on merkityksellistä päivittää suunnitelmaa ja pitää kontakti huoltajien kanssa. On tärkeää, että henkilöstö kuulee ja on avoin ja rehellinen vuorovaikutuksessa heidän kanssa.

Huoltajille järjestetään vähintään kerran vuodessa, syksyllä vanhempainkokous, jossa esitellään varhaiskasvatuksen tavoitteet ja ryhmäkohtainen suunnitelma. Huoltajille annetaan mahdollisuus yhdessä pedagogien kanssa arvioida ja osallistua varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen. Vanhempainkeskustelut järjestetään lapsen henkilökohtaista suunnitelmaa laadittaessa, sitä seurattaessa ja arvioitaessa. Peda.nettiä käytetään informaatiokanavana päiväkodin ja huoltajien välillä.

4. PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys:



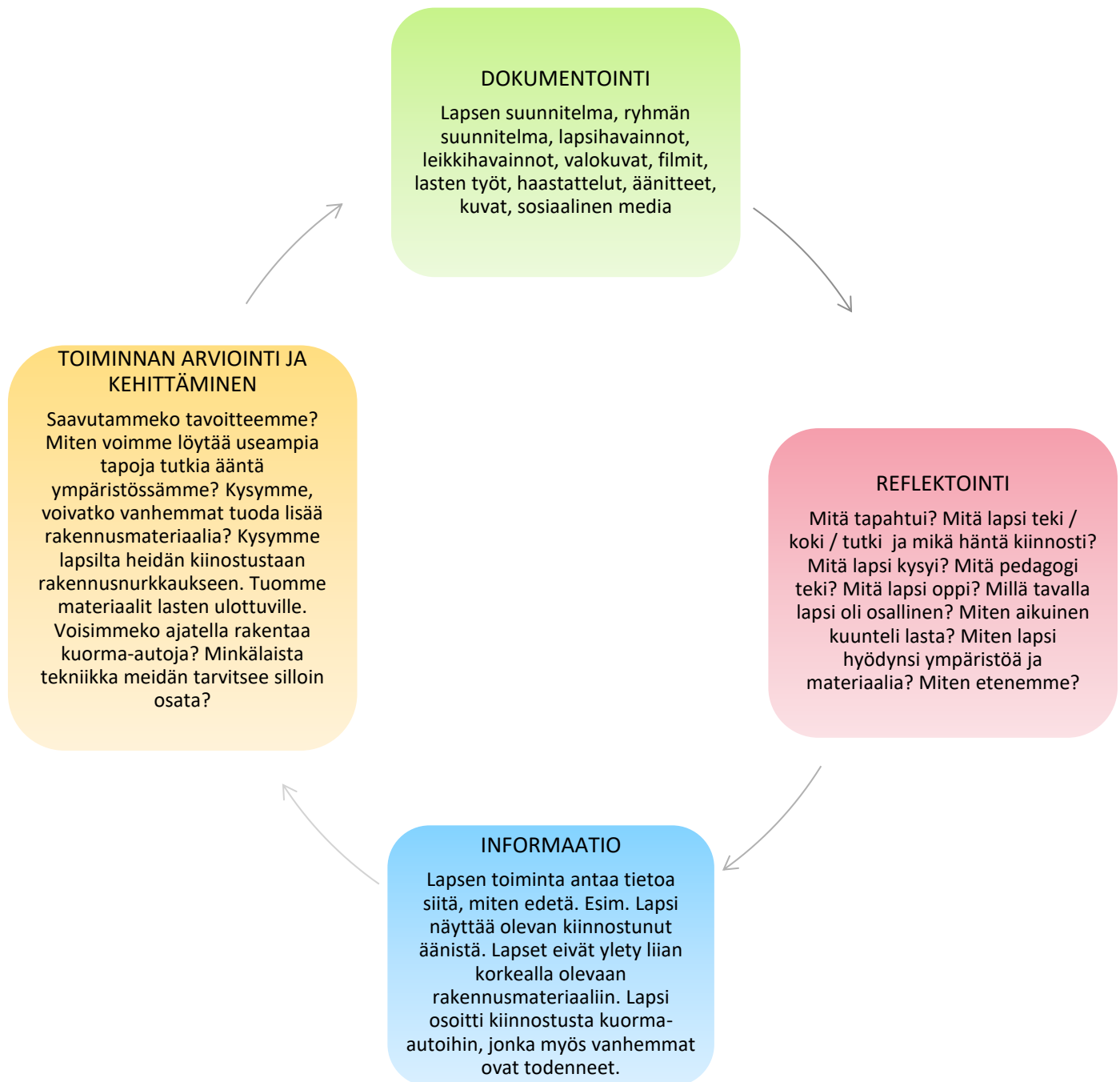
Tavoitteellisen toiminnan perustan luovat arvoperusta, oppimiskäsitys, niihin pohjautuva toimintakulttuuri sekä monipuoliset oppimisympäristöt, yhteistyö ja työtavat. Lasten mielenkiinnonkohteet ja tarpeet sekä heidän kasvuympäristönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lähtökohtana ovat myös oppimisen alueet.

4.1 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja

niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta, lapsen kiinnostuksen kohteista ja oppimisprosesseista. Pedagoginen dokumentointi tekee toiminnan näkyväksi ja mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen.

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi:



Pedagoginen dokumentointi toteutuu seuraavissa muodoissa; lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, ryhmäkohtainen suunnitelma, lapsen työt, lapsihavainnot, leikkihavainnot, valokuvat, filmit, äänitteet ym. Dokumentoinnista tulee pedagogista ja se on toiminnan näkyväksi tekevä ja sitä kehittävä työkalu, silloin kun pedagogit reflektioivat, tulkitsevat ja käyttävät sitä kehittääkseen varhaiskasvatustoimintaa.

Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on toteuttaa varhaiskasvatustoimintaa lapsilähtöisesti. Se informaatio ja ymmärrys, mitä dokumentointi tuottaa, tulee hyödyntää niin että lasten kiinnostuksen kohteet ja tarpeet huomioidaan esim. työtavoissa, oppimisympäristöissä, toiminnan tavoitteissa, menetelmissä ja sisällössä.

4.2 Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Toiminnalliset sekä luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapsille luontevia oppimisen tapoja. Tällaisia ovat esim. lasten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään toiminnassa. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde. Tämän vuoksi on tärkeää, että henkilöstö ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti. Työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään ja ihmettelemään sekä päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä.

Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Tämä näkyy mm. taitona havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Pienempien lasten aloitteet ovat usein kehollisia ja sanattomia, joten niiden ymmärtäminen ja niihin vastaaminen edellyttävät henkilöstöltä sensitiivistä läsnäoloa ja lapsen hyvää tuntemista.

Lapset ottavat osaa työtapojen suunnitteluun ja valintaan omien edellytystensä mukaisesti. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan sekä kokeilla erilaisia työtapoja. Työtapojen vaihteleva käyttö tarjoaa eri-ikäisille ja eri tavoin oppiville lapsille onnistumisen kokemuksia. Monipuoliset työtavat edellyttävät monipuolisia oppimisympäristöjä. Työtapojen käytössä hyödynnetään henkilöstön ja lasten osaamista sekä kokeillaan ja kehitetään uusia työtapoja. Leikki läpäisee kaiken toiminnan ja lapselle leikin merkitys syntyy leikistä itsestään.

4.3 Leikki

Leikkiin kannustava toimintakulttuuri vahvistaa leikin merkitystä lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Leikillä on Raaseporin varhaiskasvatustoiminnassa keskeinen asema. Jokaisella lapsella on omien edellytystensä ja kykynsä pohjalta oikeus leikkiä ja osallistua yhteiseen leikkiin. Henkilöstöllä on tietoisuus leikin merkityksestä ja se luo edellytykset jokaiselle lapselle itseohjautuvaan ja ohjattuun leikkiin. Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen kehittämissä ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää esim. draamaa, improvisaatiota ja satuja.

Henkilöstön tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä. Henkilöstön tulee havainnoida ja dokumentoida lasten leikkiä. Leikin havainnointi lisää henkilöstön ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä heidän tunteistaan ja kokemuksistaan. Lasten kulttuurin ja lapsille suunnatun median tunteminen auttaa henkilöstöä ymmärtämään lasten leikkejä. Myös erilaiset pelit ja digitaaliset välineet tarjoavat niihin monenlaisia mahdollisuuksia.

Henkilöstöltä edellytetään herkkyyttä ja ammattitaitoa sekä sukupuolisensitivisyyttä havaita lasten leikkialoitteita ja vastata niihin sopivalla tavalla. Henkilöstön ja lasten sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luovat perustan ajattelun ja kielen kehitykselle sekä kehittyville leikkitaidoille.



Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa sekä sopivia ja lasten saatavilla olevia leikkivälineitä ja materiaaleja. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan sillä leikit eivät välttämättä pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa. Leikki on mukana kaikkialla arjessa, yksinään tai yhdistettynä muuhun toimintaan.

Mahdollisuuksia leikkiin, leikkiympäristöjä ja välineitä sekä materiaalien saatavuutta arvioidaan ja kehitetään yhdessä lasten ja huoltajien kanssa. Lasten edellytyksiä leikkiin ja mahdollisia esteitä huomioidaan ja arvioidaan jatkuvasti mm. lasten henkilökohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa ja ryhmäkohtaisissa suunnitelmissa. Henkilöstö keskustelee leikin merkityksestä ja lasten leikkeihin liittyvistä havainnoista huoltajien kanssa. Tällä tavoin voidaan edistää leikkien jatkumista kotona tai varhaiskasvatuksessa.

4.4 Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja eheytyneen pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti. Oppimisen alueet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

Eheytetty pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Aihepiirit voivat nousta esim. leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tapa, jolla oppimisen alueen tavoitteita käsitellään, vaihtelee valittujen aihepiirien, tilanteiden ja lasten oppimisen mukaan. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista.

4.4.1. Kielten rikas maailma

1. Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin.

Yleiset tavoitteet:

- tukea lapsen vuorovaikutustaitoja, joiden lähtökohtana on lapsen kehitys, valmiudet ja taidot
- tukea lapsen kielen ymmärtämisen taitoja
- tukea lapsen puheen tuottamisen taitoja
- vahvistaa lapsen kielen käyttötaitoja eri tilanteissa
- tukea lapsen kielellistä muistia ja sanavarantoa
- lisätä lapsen kielitietoisuutta
- lisätä lapsen kiinnostusta puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan

Sisältö ja menetelmät:

- tarjotaan monipuolisia kielellisiä malleja
- sanoitetaan johdonmukaisesti päivittäistä toimintaa (esim. tunteet, esineet, toiminnat)
- kohdataan lapsi sensitiivisesti sanallisessa ja sanattomassa viestinnässä
- tutustutaan lasten kirjallisuuteen, satuihin, loruihin ja laululeikkeihin
- kuunnellaan ja kerrotaan satuja ja tarinoita
- tutustutaan erilaisiin teksteihin
- keskustellaan, käytetään kieltä kuvailevasti ja tarkasti
- kannustetaan lasta kertomaan, selittämään, keskustelemaan
- kehitetään kykyä erottaa puhuttua ja kirjoitettua kieltä
- tutustutaan visuaalisiin, audiivisiin ja audiovisuaalisiin viesteihin ja teksteihin
- kannustetaan lasta kommunikoimaan eri tavoin
- dokumentoidaan lapsen tuotoksia (kerrontaa, kommunikointia mm.)
- käytetään kuvia, esineitä ja viittomia kommunikoinnin tukena
- luetaan ääneen
- rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikillisesti

4.4.2. Ilmaisun monet muodot

2. Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteen aloihin ja kulttuuriperintöön.

Yleiset tavoitteet:

- vahvistetaan lapsen myönteistä minäkuvaa
- annetaan tilaa lapsen luovuudelle
- nähdään ja koetaan taidetta monipuolisesti
- vahvistetaan lapsen valmiuksia ilmaista itseään monipuolisesti
- annetaan lapselle musiikillisia kokemuksia, vahvistetaan kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin
- kehitetään lapsen suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön

Sisältö ja menetelmät:

- käytetään kaikkia aisteja
- tehdään näkyväksi taiteellisen ilmaisun eri keinoin tunteita ja ajatuksia
- hyödynnetään lähiympäristön kulttuuritarjontaa
- tutustutetaan lapsi monipuolisiin välineisiin, materiaaleihin ja tekniikoihin
- luodaan esteettisiä ja innostavia oppimisympäristöjä
- rohkaistaan tutkivaan ja luovaan ongelmaratkaisuun
- kuunnellaan, koetaan ja luodaan musiikkia, esim. lauletaan, soitetaan, liikutaan musiikin mukaan, harjoitellaan rytmiä
- rohkaistaan musiikkiesityksiin
- tulkitaan, luodaan ja analysoidaan kuvia ja veistoksia, esim. harjoitellaan kuvallista ajattelua, ohjataan erilaisten tekniikoiden ja niiden eri yhdistelmien käyttöön, maalataan, piirretään, rakennetaan ja muovailaan
- tarkastellaan taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä, luontoa, rakennuksia
- tutustutaan käsityöperinteisiin esim. rakentelun, ompelun ja nikkaroinnin avulla
- tutustutaan lasten kirjallisuuteen, sanataiteeseen, teatteriin, draamaan, tanssiin, leikkiin
- luodaan mediaesityksiä

4.4.3. Minä ja meidän yhteisömme

3. Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista.

Yleiset tavoitteet:

- tuetaan lapsen kykyä eettiseen ajatteluun
- edistetään keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan
- suunnataan lapsen mielenkiinto historiallisiin asioihin ja tapahtumiin
- opitaan ymmärtämään että ihmiset ovat erilaisia mutta yhtä arvokkaita
- kehitetään lapsen lähde- ja mediakriittisyyttä
- tuetaan lapsen mediakasvatusta

Sisältö ja menetelmät:

- tuetaan eettisen ajattelun taitojen kehittymistä pohtimalla lapsen kanssa eri tilanteissa esiintyviä eettisiä kysymyksiä, esim. ystävyyttä, oikean ja väärän erottamista, oikeudenmukaisuutta päivittäisissä tilanteissa
- luodaan yhteiset säännöt ryhmälle
- tutustutaan lapsiryhmässä läsnä oleviin katsomuksiin ja perinteisiin
- keskustellaan ja tutkitaan lähiympäristön moninaisuutta, esim. vieraiden, vierailujen, tapahtumien kautta
- vietetään vuodenaika- ja muita juhlia
- yhteistyössä huoltajien ja isovanhempien kanssa tutustutaan lapsen ja perheen historiaan
- tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista, esim. sadut, musiikki, kuvataide, leikki, draama

4.4.4. Tutkin ja toimin ympäristössäni

4. Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä ympäristö- ja teknologiakasvatusta.

Yleiset tavoitteet:

- tuetaan lapsen matemaattisen ajattelun kehittymistä, esim. lukukäsite, ajan ja paikan määrittäminen
- vahvistetaan positiivista asennetta matematiikkaan
- vahvistetaan lapsen luontosuhdetta, vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjataan häntä kohti kestävästä elämäntapaa
- herätetään lapsen ymmärrys siitä, että teknologia on ihmisen toiminnan aikaansaamaa

Sisältö ja menetelmät:

- tutustutaan matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä, esim. luokittelemalla, vertailemalla, asettamalla järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytämällä ja tuottamalla säännönmukaisuuksia
- kehitetään lukujonotaitoja lorujen ja riimien avulla
- kokeillaan mittaamista ja harjoitellaan sijainti- ja suhdekäsitteitä, esim. liikuntaleikeissä, piirtäen tai eri välineiden avulla
- vahvistetaan lapsen geometrista ajattelua rakentelemalla, askartelemalla, muovailemalla
- avataan aikakäsitettä vuorokauden- ja vuodenaikojen havainnoimalla
- ohjataan lasta kiinnittämään huomiota matematiikkaan päivittäisissä tilanteissa ja oppimisympäristöissä
- kannustetaan ongelmanratkaisuun
- opitaan ympäristössä, ympäristöstä sekä toimitaan ympäristön puolesta retkillä, keskustellen, tutkimalla luonnon ilmiöitä, tunnistamalla kasvi- ja eläinlajeja
- ohjataan havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja rakentelemalla ja kokeilemalla
- tutustutaan tietoteknologiaan laitteisiin ja niiden toimintaan
- vahvistetaan lapsen suhdetta luontoon ja rakennettuun ympäristöön
- kannustetaan lasta tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan
- edistetään kestävästä elämäntapasta kasvamista ja ohjataan kiinnittämään huomiota tekojen vaikutuksiin ympäristössä

4.4.5 Kasvan, liikun ja kehityn

5. Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhdessä huoltajien kanssa luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle.

Yleiset tavoitteet:

- innostetaan lasta liikkumaan monipuolisesti kaikkina vuodenaikoina hyödyntäen eri vuodenaajoille ominaisia tapoja liikkua
- säännöllinen, lapsilähtöinen, monipuolinen ja tavoitteellinen liikunta
- iloitaan liikkumisesta
- yhteistyössä huoltajien kanssa kannustetaan liikkumaan myös vapaa-ajalla
- suhtaudutaan myönteisesti ruokaan ja syömiseen sekä monipuolisiin ja terveellisiin ruokatottumuksiin
- tuetaan lapsen suhtautumista terveelliseen elämäntapaan
- tuetaan lapsen valmiuksia terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä asioissa
- kehitetään lapsen karkeamotorisia valmiuksia, kehontuntemusta ja –hallintaa

Sisältö ja menetelmät:

- ulkoillaan kaikkina vuodenaikoina, leikitään perinteisiä pihaleikkejä
- mahdollistetaan päivittäinen omaehtoinen liikkuminen sisällä ja ulkona
- taataan säännöllinen, lapsilähtöinen, monipuolinen ja tavoitteellinen liikuntakasvatus, esim. liikkumis- ja tasapainotaitoja, satu- ja musiikkiliikuntaa
- huomioidaan liikuntavälineiden turvallisuus
- huolehditaan, että liikuntavälineet ovat lasten käytettävissä
- tehdään retkiä ja liikutaan erilaisissa tiloissa ja vaihtelevissa maastoissa
- päivittäisillä ateriahetkillä:
 - ohjataan syömään itsenäisesti, monipuolisesti ja riittävästi
 - opetellaan ruokailuun rauhoittumista ja hyviä pöytätapoja
 - tutustutaan eri aistien avulla ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin
- tuetaan valmiuksia huolehtia henkilökohtaisesta hygieniasta
- keskustellaan unen ja levon merkityksestä
- opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa
- harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja
- opitaan pyytämään ja hakemaan apua
- harjoitellaan tunnistamaan omat, henkilökohtaiset rajat / henkilökohtainen koskemattomuus

4.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kieleen ja kulttuuriin liittyvien näkökohtien katsotaan koskevan jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Henkilöstön tulee tuntea ne kielet, kulttuurit, perinteet, uskonnot ja katsomukset, jotka ovat edustettuina lapsiryhmässä ja huomioida ne pedagogisessa toiminnassa.

Saamelaislasten varhaiskasvatuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten saamelaista identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan sekä antaa lapsille mahdollisuus opetella saamelaisia perinnetietoja ja -taitoja. Saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jonka oikeuksista omaan kieleen ja kulttuuriin on säädetty perustuslaissa. Toiminnassa hyödynnetään lähiympäristöä sekä yhteistyötä huoltajien ja saamelaisyhteisöjen kanssa. Silloin kun varhaiskasvatus järjestetään jollakin kolmesta saamenkielestä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa kielen kehittymistä, ymmärtämistä ja käyttöä. Tavoitteena on lisätä lasten valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, omaksua saamenkieltä ja saamenkielellä. Henkilöstö vahvistaa saamenkieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Romaanilasten varhaiskasvatuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa lasten myönteistä identiteettikehitystä ja tietoisuutta omasta historiastaan ja kulttuuristaan sekä lisätä lasten osallisuutta yhteiskunnassa. Lisäksi tuetaan lasten kielellistä kehitystä yhteistyössä lasten huoltajien ja romaaniyhteisöjen kanssa. Henkilöstö vahvistaa romaanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Henkilöstön, huoltajien ja eri kulttuuriyhteisöjen keskinäisellä yhteistyöllä edistetään lasten ja perheiden kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lasten mahdollisuutta ilmentää omia kulttuuritaustojaan. Kaksi- ja monikielisissä ympäristöissä lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen.

Varhaiskasvatukseen osallistuu lapsia, jotka puhuvat äidinkielenään sekä ruotsia että suomea. Näiden kaksikielisten lasten kielellisen kehityksen sekä identiteettien kehityksen kannalta on tärkeää, että molempia kieliä tuetaan ja lapsia kannustetaan niiden käyttöön.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Suomen/ruotsinkielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti kielitaidon eri osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea/ruotsia toisena kielenä. Suomen/ruotsin kielen omaksumisen lähtökohtana on arkielämän konkreettinen kieli ja sen ilmaisuvaranto. Kielen ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Lapsi saa valmiuksia havaintojen tekemiseen sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen ja itselleen sopivalla tavalla. Osa lapsista tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja suomen/ruotsin kieleen vasta tullessaan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus tukee lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. Huoltajien kanssa keskustellaan perheen kielellisestä

ympäristöstä, kielivalinnoista, monikielisten ja –kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai –kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä.

Vastuu lasten oman äidinkielen tai omien äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Tarvittaessa huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään tulkkia, jolla varmistetaan molemminpuolinen ymmärrys.

4.5.1. Kaksi ja monikielisyys Raaseporissa

Kaksikielisyys Raaseporissa nähdään rikkautena. Varhaiskasvatuksessa suojellaan alueen ruotsin- ja suomenkielisiä kulttuureja ja perinteitä kaupungin strategian mukaisesti. Raaseporilaisessa varhaiskasvatuksessa suomen- ja ruotsinkielet esiintyvät toistuvasti, esim. lauluissa, musiikissa, loruissa ja puheessa. Tavoitteena on herättää lasten kiinnostus ja positiivinen asenne molempia kotimaisia kieliä kohtaan sekä vahvistaa kaksikielisten lasten kielellistä identiteettiä.

Raaseporissa työskentelee kiertävä ~~S2-lastentarhanopettaja~~ **varhaiskasvatuksen opettaja** (suomi/ruotsi toisena kielenä lastentarhanopettaja) joka sekä ohjaa että konsultoi henkilökuntaa monikielisten lasten asioissa ja osallistuu ohjattuun toimintaan lasten kanssa.

4.6 Kielikylpy

Raaseporin kaupungissa järjestetään kielikylpyä suomeksi ja ruotsiksi osissa kaupungin päiväkoteja. Kielikylpy alkaa 3-4-vuoden iässä ja jatkuu kunnes lapsi aloittaa esikoulun tulevalla koulukielellä. Kielikylpyyn osallistuneille lapsille tarjotaan esikouluvuotenaan yksi viikkotunti kielikylpykieltä.

5. LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI

Varhaiskasvatuksessa lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen aikana sekä lapsen aloittaessa esiopetuksen.

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntyä, kasvamista ja monimuotoistumista. Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä.

Lapsen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa että toteuttamisessa yhteistyö lapsen, huoltajan, ~~lastentarhanopettajan, —erityislastentarhanopettajan~~ **varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja** sekä varhaiskasvatuksen muun henkilöstön kanssa on tärkeää. Tuen tarpeen havainnointi ja tuen antaminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnsä ja vastuidensa mukaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö osallistuu tarpeen mukaan lapsen tuen suunnitteluun ja arviointiin.

Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Tuki annetaan ensisijaisesti erilaisin joustavin järjestelyin lapsen omassa päiväkotitai perhepäivähoitoryhmässä. Lapsen edun vaatiessa tukea voidaan järjestää myös osittain tai kokonaan erityisryhmässä.

5.2 Yhteistyö lapsen, huoltajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa tuen aikana

Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu erityisesti, kun lapsella on tuen tarvetta. Tuen tarve saavutetaan parhaiten kun kaikki osapuolet osallistuvat yhteistyöhön. Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteista tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Varhaiskasvatuksessa lapsi saa

tarvitsemaansa kehityksen ja oppimisen tukea etunsa mukaisesti, vaikka huoltajat eivät sitoutuisikaan yhteistyöhön.

Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökumppaneita voivat olla lasten neuvola, lasten suojelu ja kasvatus- ja perheneuvola Raaseporin perhekeskuksessa. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella mutta jos henkilöstölle herää huoli lapsesta, ovat he velvollisia tekemään ilmoituksen perhekeskukseen. Perhekeskuksesta tuki kanavoidaan lapselle ja /tai perheelle.

Varhaiskasvatusta järjestetään myös erikoissairaanhoidon piirissä. Varhaiskasvatuspalvelujen ja sairaalan tai muun laitoksen keskinäisellä yhteistyöllä varmistetaan varhaiskasvatuksen jatkuvuus lapsen kunnon ja jaksamisen mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen turvallisten ihmissuhteiden säilymiseen.

Vaikeasti vammaiset ja sairaat lapset voivat tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. ~~Erityislastentarhanopettajan~~ **varhaiskasvatuksen erityisopettaja** tulee antaa lapsen huoltajille ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisen vaihtoehdoista määrätään esiopetuksen opetussuunnitelmassa.

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Mahdollisia vaikeuksia ehkäistään pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtapoilla. Näihin kuuluvat mm. suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia.

Lapsen tuen tarve voi olla lyhytaikaista ja vähäistä. Silloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestelyt, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman nopeasti ja varhaisessa vaiheessa. Osa lapsista tarvitsee enemmän ja säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useista tuen muotoja toisiaan täydentävinä.

Kun henkilöstö kokee että lapsi on mahdollisesti tuen tarpeessa, konsultoidaan ~~erityislastentarhanopettajaa~~ **varhaiskasvatuksen erityisopettaja**, joka tekee arvion tuen tarpeesta. ~~Lastentarhanopettaja~~ **varhaiskasvatuksen opettaja** laatii yhdessä ~~erityislastentarhanopettajan~~ **varhaiskasvatuksen erityisopettaja** ja huoltajan kanssa tuen tavoitteet ja menetelmät lapsen henkilökohtaiseen suunnitelmaan. Ryhmän ~~lastentarhanopettaja~~ **varhaiskasvatuksen opettaja** vastaa siitä että lapsen tuki suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan. Lapsen tukitoimiin osallistuu tarvittaessa myös muita yhteistyötahoja kuten esim. puhe- ja fysioterapeutti. Lapsen

henkilökohtaista suunnitelmaa täydennetään lapsen mahdollisella hoitosuunnitelmalla tai muilla lausunnoilla.

Riippuen lapsen tuen tarpeesta konsultoidaan erityislastentarhanopettajaa **varhaiskasvatksen erityisopettaja**, joka jaksottaisesti ohjaa henkilöstöä erilaisissa tukijärjestelyissä ja/tai ohjaa lasta henkilökohtaisesti tai ryhmässä.

Erilaisia tukijärjestelyitä:

- Pedagogiset järjestelyt:
 - monipuolisemmat ja kohdennetummat tukitoimet arjessa
 - suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen: ryhmien joustava muuntelu, oppimisympäristöjen muokkaaminen, selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen
 - kuvien ja viittomien käyttö
 - tukitoimien yhdistelmien käyttö

- Rakenteelliset järjestelyt:
 - ryhmäavustaja
 - henkilöstön mitoitukseen tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut
 - ~~— integroitu erityisryhmä~~

- Hyvinvointia tukevat muut järjestelyt:
 - sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden (esim. fysio-, ergo-, puheterapeutti) antama ohjaus ja konsultaatio

Kun tuen tarve johtuu lapsen vaikeasta vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyästä tai sosioemotionaaliseen kehitykseen liittyvästä tuen tarpeesta, tarvitsee lapsi yleensä kokoaikaista, jatkuvaa ja yksilöllistä tukea. Tällöin lapsella on usealla kehityksen osa-alueella haasteita tai jollakin alueella erittäin suuri tuen tarve. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki ryhmässä edellyttää suunnitelmallisuutta, erityisosaamista sekä mahdollisesti erilaisia järjestelyjä tai apuvälineitä. Lapsi tarvitsee apua ryhmässä toimimiseen, toiminnallista erityyttä sekä aikaa perustaitojen harjoitteluun. Tällöin tuki voi edellyttää henkilöstön erityispedagogisen tai sairaanhoidollisen osaamisen vahvistamista tai monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa.

Kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen edellyttää jatkuvaa havainnointia, dokumentointia ja arviointia lapsen tuen tarpeista ja toimenpiteiden vaikutuksista ja riittävydestä. Ensimmäiseksi tarkastellaan käytössä olevia toimintatapoja ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa lapselle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnin ja sen pohjalta tapahtuvan tuen suunnittelun on hyvä perustua riittävän monialaiseen asiantuntemukseen.

Tuen toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Lapsen henkilökohtaisessa suunnitelmassa esiintyvän tuen tarpeen arviointiin osallistuvat ~~erityislastentarhanopettaja, lastentarhanopettaja,~~ **varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen opettaja** huoltajat ja mahdolliset muut yhteistyötahot, jotka ovat osallistuneet suunnitelman laadintaan. Tuen vaikutukset arvioidaan säännöllisesti ja suunnitelmaa muutetaan tarvittaessa lapsen henkilökohtaisen suunnitelman menetelmien mukaisesti (1.1.3). Tuen säännöllisen arvioinnin tekee ryhmän lastentarhanopettaja yhteistyössä erityislastentarhanopettajan ja huoltajan kanssa. Lapsen tuen tarpeen arviointi tehdään myös silloin kun lapsi aloittaa esiopetuksessa. Esiopetuksen opetussuunnitelmassa kuvataan esiopetuksessa annettava tuki lapsen kasvamisessa ja oppimisessa.

Apuvälineiden järjestämisessä konsultoidaan ~~erityislastentarhanopettajia~~ **varhaiskasvatuksen erityisopettajia** ja tulkkitilauksissa ~~S2-lastentarhanopettajaa~~ **varhaiskasvatuksen opettajaa**.

6. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla oma-aloitteista, suunnitelmallista ja säännöllistä. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

~~Varhaiskasvatuksen pedagogista dokumentointia Raaseporissa kehitetään yhdessä lähikuntien kanssa Opetushallituksen rahoittamassa projektissa vuosina 2016-2017. Pedagogista dokumentointia käytetään Raaseporin varhaiskasvatustoiminnan näkyväksi tekemiseen ja kehittämiseen.~~

6.1. Arviointi järjestäjä ja yksikkötasolla

Varhaiskasvatuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat Raaseporin varhaiskasvatustoiminnan arviointiin.

Huoltajat ja lapset osallistuvat toimintavuoden aikana jatkuvaan arviointiin mm. laatimalla, arvioimalla ja päivittämällä lasten henkilökohtaisia suunnitelmia yhdessä henkilöstön kanssa. Huoltajilla on mahdollisuus arvioida varhaiskasvatusta elektronisesti maaliskuun aikana. Myös henkilöstö osallistuu elektroniseen arviointiin.

Ryhmäkohtaiset suunnitelmat tehdään jokaiselle ryhmälle toimintavuositain. Päiväkodin johtaja hyväksyy ryhmäkohtaisen suunnitelman. Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään jatkuvasti toimintavuoden aikana lapsiryhmän tarpeiden pohjalta. Koko toimintavuosi arvioidaan kevätkauden lopussa. Päiväkodin johtaja vastaa siitä, että arviointi tehdään ja että se toimii perustana seuraavan toimintavuoden suunnittelussa. Päiväkodin johtajat kokoavat yksiköiden arvioinnit yhteiseen arviointipohjaan. Tavoitteena on näin saada kokonaiskuva Raaseporin varhaiskasvatuksen toiminnasta.

Yksiköiden ja elektronisen arvioinnin pohjalta suunnitellaan seuraavan toimintavuoden painopistealueet ja täydennyskoulutukset varhaiskasvatuksessa. Arvioinnin tulokset julkaistaan päiväkotien ilmoitustauluilla ja Peda.Netissä.

6.2. Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelman arviointi

~~Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelman arviointia johtaa ohjausryhmä. Syksyn 2017 aikana arvioidaan ryhmäkohtaisen suunnitelman ja lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman lomakkeet. Kokonaisuudessaan Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma arvioidaan keväällä 2017. Tarvittaessa arvioidaan suunnitelmia vielä myöhemmässä vaiheessa. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ohjausryhmä työstää henkilöstölle ja huoltajille lomakkeen suunnitelman arvioimiseen. Arvioinnin perusteella päivitetään ryhmäkohtaista suunnitelmaa, lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja paikallista suunnitelmaa seuraavaa toimintavuotta varten.~~

~~Arvioinnin tarkoituksena on saada tietoa siitä, miten paikallinen suunnitelma ja siihen kuuluvat dokumentit toimivat käytännössä. Arvioinnin perusteella kehitetään Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja siihen kuuluvia dokumentteja niin, että ne jatkossakin ovat ajankohtaisia, tarkoituksenmukaisia, selkeitä ja henkilöstön työtä tukevia.~~

Raaseporin varhaiskasvatussuunnitelma, ryhmävasu ja lapsen vasu on arvioitu ja uusittu keväällä 2018. Suunnitelmia arvioidaan tarpeen mukaan niin että ne jatkossakin ovat ajankohtaisia, tarkoituksenmukaisia, selkeitä ja henkilöstön työtä tukevia.